

**BANK FINANCIAL CONDITION DIAGNOSTICS:
THE BANK'S NET CASH FLOW ASSESSMENT**

**ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ:
ОЦІНКА ЧИСТОГО ГРОШОВОГО ПОТОКУ БАНКУ**

Sementsov Ruslan¹
Samorodov Borys²

DOI: dx.doi.org/10.30525/978-9934-571-30-5_23

Abstract. According to the analysis complexity of the bank financial condition, complexity of determining the reference parameters of the bank [2], regulatory documents of the National Bank of Ukraine on determining the probability of bank default [1], the author proposes to use a cash flow approach for the objectivity of determining the quality of bank financial management. The composition of bank activities can determine the quality of bank finance health. Thus, the object of the current research is bank financial diagnostic by analyzing net cash flow of the bank. Information on cash flow allows the bank to determine its profitability and at the same time – a deficit or surplus of a significant quantity of cash. Information about the net cash flow can be obtained by using the statement of cash flows of the bank. This form shows the financing of operations of any bank and the use of financial resources for its operating activities. Cash flow information is useful because it provides users with a financial reporting framework to assess the bank's ability to attract and use cash and cash equivalents. The cash flow statement with other financial statements provides information that enables users to measure changes in the net assets of the bank, its financial structure (including liquidity and solvency assessment), and the ability to influence amount and timing of cash flows in order to adapt to changing circumstances and opportunities. Cash flow information is useful

¹ Degree Seeking Applicant,
Kharkiv Educational and Research Institute SHEI "University of banking", Ukraine

² Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of Information Technologies Department,
Kharkiv Educational and Research Institute SHEI "University of banking", Ukraine

for assessing bank's ability to generate cash and cash equivalents; it also enables users to develop models for assessing and comparing the present value of future cash flows from different entities. The bank can compare its financial situation in the context of the banks of the entire market and, accordingly, develop a strategy: a roadmap of action in the banking services market and make a forecast of the consequences of implementing its strategy. In research context, the author offers to use the net cash flow to cluster the bank market and determine the place of current bank by its financial stability rate which is assessed by the net cash flow rate in comparison with other banks. The actual research based on official data of the National Bank of Ukraine and official standard IAS 7 [3] with requirements of national legislation [4].

1. Вступ

Існує велика кількість підходів до визначення фінансового стану банку, у свою чергу потоковий підхід до визначення якості фінансового менеджменту банку є дещо недооціненим, хоча він дає можливість порівняння фінансового стану навіть банків з істотно відмінними обліковими політиками і питанням побудови та оцінки грошових потоків суб'єктів господарювання присвячені багато наукових праць вітчизняних дослідників: Лободзинська Т.П., Левицька С.О., Панчук І.П., Атамас П.Й., Атамас О.П., Федорченко О.Є., Пойда-Носикта Н. Н., Гаврилко П.П., Кошельок Г.В., Осадча Г.Г., Юнацький М.О. та ін.

У свою чергу, сутність потокового підходу до оцінки якості фінансового менеджменту передбачає аналіз грошових потоків від діяльності банку. Сума інвестиційної, фінансової та операційної діяльності банку являє собою чистий грошовий потік від діяльності банку, дана інформація міститься у Звіт про рух грошових коштів.

Побудова звіту про рух грошових коштів висвітлена у постанові Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» № 373 від 24.10.2011, далі Постанова № 373 [4].

У Звіті про рух грошових коштів відображаються фактичні надходження та використання готівкових та безготівкових коштів у звітному періоді на основі аналізу змін у статтях Звіту про фінансовий стан, а також даних Звіту про прибутки і збитки, що є його базою.

Таким чином, суб'єкт господарювання звітує про грошові потоки від операційної діяльності, застосовуючи [3]: а) прямий метод, згідно з яким розкривається інформація про основні класи валових надходжень грошових коштів чи валових виплат грошових коштів, або б) непрямий метод, згідно з яким прибуток чи збиток коригується відповідно до впливу операцій негрошового характеру, будь-яких відстрочок або нарахувань минулих чи майбутніх надходжень або виплат грошових коштів щодо операційної діяльності, а також відповідно до статей доходу або витрат, пов'язаних із грошовими потоками від інвестиційної чи фінансової діяльності. У даному дослідженні буде освітлений тільки прямий метод до визначення чистого грошового потоку від діяльності банку.

Потрібно зазначити, що відповідно, аналізуючи композицію елементів чистого грошового потоку банку, можливо відповісти на питання – наскільки банк є ефективним на банківському ринку, як його витрати трансформуються у доходи, що у кінцевому підсумку впливає на фінансовий результат банку. У порівнянні з відповідними показниками інших банків у контексті всього банківського ринку, можливо дати загальну оцінку фінансового стану банку; визначити майбутню динаміку його фінансових показників і про можливість виходу даної банківської установи з ринку банківських послуг.

2. Результати дослідження

Інформація щодо руху грошових коштів дає змогу банку визначити його прибутковість і водночас – дефіцит або надлишок значної суми грошових коштів. Інформацію про чистий грошовий потік можливо отримати шляхом використання звітності про рух грошових коштів банку. Дана форма показує порядок фінансування операцій будь-якого банку та використання ним фінансових ресурсів [3].

Звіт про рух грошових коштів вміщує грошові надходження та виплати трьох основних категорій у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Операційна діяльність – це основна діяльність суб'єкта господарювання, яка приносить дохід, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю [3]. Операційна діяльність спрямована на продаж банківських послуг або виконання посередницьких функцій.

Інвестиційна діяльність – це придбання і продаж довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів [3]. Інформація про рух грошових коштів від інвестиційної діяльності дуже важлива, тому що вона відображає витрати (щодо ресурсів, які в майбутньому створять прибуток та певний рух грошових коштів).

Фінансова діяльність – діяльність, що спричиняє зміни розміру та складу вкладеного капіталу та запозичень суб'єкта господарювання [3]. Вважається, що банк здійснює фінансову діяльність, коли він отримує ресурси від акціонерів, повертає ресурси акціонерам, бере позики у кредиторів та сплачує суми, отримані як позички.

Згідно Постанови № 373 [4], банк визначаючи грошові потоки від трьох зазначених видів діяльності: користується тільки прямим методом для інвестиційної та фінансової діяльності; прямим та непрямим для операційної діяльності.

Відповідно, якщо аналізувати IFRS (МСФЗ) та U.S. GAAP, яке потребує приведення чистого доходу до грошового потоку від операційної діяльності, то для розрахунку грошових потоків заохочується використання прямого методу. Разом з тим, IFRS (МСФЗ) та U.S. GAAP дозволяють використання непрямого методу.

Ураховуючи вище сказане, обмеження чинного законодавства, у даному дослідженні пропонується використання прямого методу для визначення грошових потоків від: операційної, фінансової та інвестиційної діяльності банку.

Розглянемо структурні елементи грошових потоків від діяльності банку.

Грошові потоки від операційної діяльності визначаються переважно основною діяльністю суб'єкта господарювання, яка приносить дохід. Таким чином, вони є, як правило, результатом операцій та інших подій, які підпадають під визначення прибутку або збитку. Прикладами грошових потоків від операційної діяльності є [3]: а) надходження грошових коштів від продажу товарів та надання послуг; б) надходження грошових коштів від роялті, авторських гонорарів, комісійних, а також інший дохід; в) виплати грошових коштів постачальникам товарів та послуг; г) виплати грошових коштів працівникам та виплати за їх дорученням; ґ) надходження грошових коштів і виплати грошових коштів страхової компанії за премії та позови,

ануїтети та інші виплати за полісами; д) виплати грошових коштів або компенсація податків на прибуток, якщо вони конкретно не ототожнюються з фінансовою або інвестиційною діяльністю; та е) надходження і виплати грошових коштів за контрактами, укладеними для дилерських або торговельних цілей.

Суб'єкт господарювання може утримувати цінні папери та позики для проведення з ними біржових операцій або торгівлі ними; у такому випадку вони подібні до товарів, придбаних спеціально для перепродажу. Отже, грошові потоки, що є результатом придбання або продажу дилерських цінних паперів чи таких, що мають обіг на ринку, класифікуються як операційна діяльність. Так само, аванси грошовими коштами і позики, здійснені фінансовими установами, також, звичайно, класифікуються як операційна діяльність, оскільки вони пов'язані з основною діяльністю суб'єкта господарювання, яка приносить дохід [3].

Таким чином, Для визначення потоку грошових коштів від операційної діяльності прямим методом згідно Постанови № 373 використовуються наступні статті [4]: Процентні доходи, що отримані ($Odir_{1,1}$); Процентні витрати, що сплачені ($Odir_{1,2}$); Комісійні доходи, що отримані ($Odir_{2,1}$); Комісійні витрати, що сплачені ($Odir_{2,2}$); Результат операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток ($Odir_3$); Результат операцій з фінансовими похідними інструментами ($Odir_4$); Результат операцій з іноземною валютою ($Odir_5$); Інші отримані операційні доходи ($Odir_6$); Виплати на утримання персоналу, сплачені ($Odir_7$); Адміністративні та інші операційні витрати, сплачені ($Odir_8$); Податок на прибуток, сплачений ($Odir_9$); Зміни в операційних активах та зобов'язаннях (Чисте (збільшення)/зменшення обов'язкових резервів у Національному банку України ($Odir_9$); Чисте (збільшення)/зменшення торгових цінних паперів ($Odir_{10}$); Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки у фінансових результатах ($Odir_{11}$); Чисте (збільшення)/зменшення коштів в інших банках ($Odir_{12}$); Чисте (збільшення)/зменшення кредитів та заборгованості клієнтів ($Odir_{13}$); Чисте (збільшення)/зменшення інших фінансових активів ($Odir_{14}$); Чисте (збільшення)/зменшення інших активів ($Odir_{15}$); Чисте збільшення/(зменшення) коштів банків ($Odir_{16}$); Чисте збільшення/(зменшення) коштів клієн-

тів ($Odir_{17}$); Чисте збільшення/(зменшення) боргових цінних паперів, що емітовані банком ($Odir_{18}$); Чисте збільшення/(зменшення) резервів за зобов'язаннями ($Odir_{19}$); Чисте збільшення/(зменшення) інших фінансових зобов'язань ($Odir_{20}$); Чисте збільшення/(зменшення) інших зобов'язань ($Odir_{21}$)).

Розглянемо структурні елементи інвестиційної діяльності банку. Прикладами грошових потоків, що виникають від інвестиційної діяльності, є: а) виплати грошових коштів для придбання основних засобів, нематеріальних активів та інших довгострокових активів. Ці виплати охоплюють також ті, що пов'язані з капіталізованими витратами на розробки та будівництво власними силами; б) надходження грошових коштів від продажу основних засобів, нематеріальних активів, а також інших довгострокових активів; в) виплати грошових коштів для придбання власного капіталу або боргових інструментів інших суб'єктів господарювання, а також часток у спільних підприємствах (інші, ніж виплати за інструменти, що визнаються як еквіваленти грошових коштів або утримуються для дилерських чи торговельних цілей); г) надходження грошових коштів від продажу власного капіталу або боргових інструментів інших суб'єктів господарювання, а також часток у спільних підприємствах (інші, ніж надходження за інструменти, що визнаються як еквіваленти грошових коштів або утримуються для дилерських чи торговельних цілей); ґ) аванси грошовими коштами та позики, надані іншим сторонам (інші, ніж аванси і позики, здійснені фінансовою установою); д) надходження грошових коштів від повернення авансів та позик (інших, ніж аванси та позики фінансової установи), наданих іншим сторонам; е) виплати грошових коштів за ф'ючерними і форвардними контрактами, опціонами та контрактами «своп», окрім випадків, коли такі контракти укладаються для дилерських чи торговельних цілей або виплати класифікуються як фінансова діяльність; та є) надходження грошових коштів від ф'ючерних і форвардних контрактів, опціонів та контрактів «своп», окрім випадків, коли такі контракти укладаються для дилерських чи торговельних цілей або надходження класифікуються як фінансова діяльність. Коли контракт відображається в обліку як хеджування визначеної позиції, грошові потоки за контрактом класифікуються так само, як грошові потоки за позицією, що хеджується [3].

Потрібно зауважити, що лише видатки, наслідком яких є визнаний актив у звіті про фінансовий стан, можуть бути класифіковані як інвестиційна діяльність.

Для визначення потоку грошових коштів від інвестиційної діяльності прямим методом згідно Постанови № 373 використовуються наступні статті [4]: Придбання цінних паперів у портфелі банку на продаж ($Idir_{1,1}$); Надходження від реалізації цінних паперів у портфелі банку на продаж ($Idir_{1,2}$); Придбання цінних паперів у портфелі банку до погашення ($Idir_{2,1}$); Надходження від погашення цінних паперів у портфелі банку до погашення ($Idir_{2,2}$); Придбання дочірніх компаній за вирахуванням отриманих грошових коштів ($Idir_{3,1}$); Надходження від реалізації дочірньої компанії за вирахуванням сплачених грошових коштів ($Idir_{3,2}$); Придбання асоційованих компаній ($Idir_{4,1}$); Надходження від реалізації асоційованих компаній ($Idir_{4,2}$); Придбання інвестиційної нерухомості ($Idir_{5,1}$); Надходження від реалізації інвестиційної нерухомості ($Idir_{5,2}$); Придбання основних засобів ($Idir_{6,1}$); Надходження від реалізації основних засобів ($Idir_{6,2}$); Придбання нематеріальних активів ($Idir_{7,1}$); Надходження від вибуття нематеріальних активів ($Idir_{7,2}$); Дивіденди, що отримані ($Idir_8$).

Розглянемо грошові потоки, що виникають від фінансової діяльності, є: а) надходження грошових коштів від випуску акцій або інших інструментів власного капіталу; б) виплати грошових коштів власникам для придбання або викупу раніше випущених акцій суб'єкта господарювання; в) надходження грошових коштів від випуску незабезпечених боргових зобов'язань, позик, векселів, облігацій, іпотек, а також інших короткострокових або довгострокових позик; г) виплати грошових коштів для погашення позик; та г) виплати грошових коштів орендарем для зменшення існуючої заборгованості, пов'язаної з фінансовою орендою [3].

Для визначення потоку грошових коштів від фінансової діяльності прямим методом згідно Постанови № 373 використовуються наступні статті [4]: Емісія простих акцій ($Fdir_1$); Емісія привілейованих акцій ($Fdir_2$); Інші внески акціонерів, крім емісії акцій ($Fdir_3$); Викуп власних акцій ($Fdir_{4,1}$); Продаж власних акцій ($Fdir_{4,2}$); Отримання субординованого боргу ($Fdir_{5,1}$); Погашення субординованого боргу ($Fdir_{5,2}$); Отримання інших залучених коштів ($Fdir_{6,1}$); Повернення інших залучених коштів ($Fdir_{6,2}$); Додаткові внески в дочірню компанію ($Fdir_6$); Надходження від продажу частки участі без втрати контролю

($Fdir_7$); Дивіденди, що виплачені ($Fdir_8^{GAAP}$); Інші виплати акціонерам, крім дивідендів ($Fdir_9$).

Для визначення чистого грошового потоку банків банківського сектору розглянемо показники, які фактично доступні для використання – показники фінансової звітності банків України, доступ до них є на офіційному сайті Національного банку України [6].

Проаналізуємо показники активів банківського сектору, маємо відповідну балансову формулу, показник Усього активів (A_{24}) складається з: Грошові кошти та їх еквіваленти (A_1); Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток (A_2); Кошти в інших банках (A_3); Кредити та заборгованість клієнтів (A_5); Цінні папери в портфелі банку на продаж (A_{10}); Цінні папери в портфелі банку до погашення (A_{12}); Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії (A_{14}); Інвестиційна нерухомість (A_{15}); Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток (A_{16}); Відстрочений податковий актив (A_{17}); Основні засоби та нематеріальні активи (A_{18}); Інші фінансові активи (A_{19}); Інші активи (A_{21}); Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття (A_{23}).

У свою чергу, до показника Кредити та заборгованість клієнтів (A_5) входять: кредити та заборгованість юридичних осіб (A_6); кредити та заборгованість фізичних осіб (A_8).

Проаналізуємо показники зобов'язань банківського сектору, показник Усього зобов'язань (L_{17}) складається з: Кошти отримані від Національного банку України (L_1); Кошти банків (L_2); Кошти клієнтів (L_3); Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток (L_8); Боргові цінні папери, емітовані банком (L_9); Інші залучені кошти (L_{10}); Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток (L_{11}); Відстрочені податкові зобов'язання (L_{12}); Резерви за зобов'язаннями (L_{13}); Інші фінансові зобов'язання (L_{14}); Інші зобов'язання (L_{15}); Субординований борг (L_{16}).

У свою чергу до показника Кошти клієнтів (L_3) входять кошти юридичних осіб (L_4) та кошти фізичних осіб (L_6).

Проаналізуємо показники капіталу банківського сектору, показник Усього власного капіталу (K_8) складається: Статутний капітал (K_1); Емісійні різниці (K_2); Незареєстрований статутний капітал (K_3); Інший додатковий капітал (K_4); Резервні та інші фонди банку (K_5); Резерви переоцінки (K_6); Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (K_7).

Проаналізуємо показники фінансового результату банківського сектору, показник Усього сукупного доходу (E_{44}) має наступні складові: Прибуток/(збиток) після оподаткування (E_{37}); Інший сукупний дохід після оподаткування (E_{43}).

У свою чергу Інший сукупний дохід після оподаткування (E_{43}) дорівнює сумі наступних показників: Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж (E_{38}); Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів (E_{39}); Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків (E_{40}); Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії (E_{41}); Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом (E_{42}).

Прибуток/(збиток) після оподаткування (E_{37}) дорівнює сумі таких показників: Прибуток/(збиток) до оподаткування (E_{35}); Витрати на податок на прибуток (E_{41}).

Прибуток/(збиток) до оподаткування (E_{35}) складається з: Всього доходів (E_{19}); Відрахування до резервів (E_{20}); Адміністративні та інші операційні витрати (E_{25}).

Адміністративні та інші операційні витрати (E_{25}) сума таких елементів: заробітна плата персоналу (E_{26}); нарахування на фонд заробітної плати (E_{27}); інші витрати на персонал (E_{28}); витрати на утримання основних засобів (E_{29}); експлуатаційні та господарські витрати (E_{30}); витрати на телекомунікації (E_{31}) + витрати на рекламу і маркетинг (E_{32}); витрати на оренду (E_{33}); інші адміністративні та операційні витрати (E_{34}).

Відрахування до резервів (E_{20}) включають: чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та коштів в інших банках (E_{21}); чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів (E_{22}); чисте (збільшення) зменшення резервів за зобов'язаннями (E_{23}); чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж (E_{24}).

До показника Всього доходів (E_{19}) включають: Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) (E_7); Чистий комісійний дохід/(Чисті комісійні витрати) (E_{10}); Торговий результат (E_{11}); Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж (E_{16}); Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості (E_{17}); Інші операційні доходи (E_{18}).

У свою чергу Торговий результат (E_{11}) дорівнює сумі показників: результат від операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку (E_{12}); результат від операцій з хеджування справедливої вартості (E_{13}); результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки (E_{14}); результат від операцій з іноземною валютою (E_{15}); результат від переоцінки іноземної валюти (E_{45}).

З огляду на зазначені особливості вхідних даних для аналізу, принципів МСБО [3] пропонується визначення грошових потоків від діяльності банку за наступними співвідношеннями:

Зміна в грошовому потоку від операційної діяльності до зміни в операційних активах та зобов'язань = Процентні доходи ($Odir_{1,1}$) – Процентні витрати ($Odir_{1,2}$) + Комісійні доходи ($Odir_{2,1}$) – Комісійні витрати ($Odir_{2,2}$) – Торговий результат (E_{11}) + Інші операційні доходи ($Odir_6$) – Відрахування до резервів (E_{20}) + Адміністративні та інші операційні витрати ($Odir_8$) – Витрати на податок на прибуток ($Odir_9$).

Зміна в грошовому потоці від операційних активів та зобов'язань = – Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток (A_6) + Відстрочений податковий актив (A_7) – Кошти в інших банках ($Odir_{12}$) – Кредити та заборгованість клієнтів ($Odir_{13}$) – Інші фінансові активи ($Odir_{14}$) – Інші активи ($Odir_{15}$) + Кошти банків ($Odir_{16}$) + Кошти клієнтів ($Odir_{17}$) + Боргові цінні папери, емітовані банком ($Odir_{18}$) – Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток (L_1) – Резерви за зобов'язаннями ($Odir_{19}$) + Інші фінансові зобов'язання ($Odir_{20}$) + Інші зобов'язання ($Odir_{21}$).

Визначення грошового потоку від фінансової діяльності:

Зміна в грошовому потоці від фінансової діяльності = Кошти отримані від Національного банку України (L_1) + Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток (L_8) + Інші залучені кошти ($Fdir_{6,1}$) + Відстрочені податкові зобов'язання (L_2) + Субординований борг ($Fdir_{5,1}$) + Статутний капітал (K_1) + Емісійні різниці (K_2) + Незареєстрований статутний капітал (K_3) + Інший додатковий капітал (K_4) + Резервні та інші фонди банку (K_5) + Резерви переоцінки (K_6).

Визначення грошового потоку від інвестиційної діяльності:

Зміна в грошовому потоці від інвестиційної діяльності = – (Цінні папери в портфелі банку на продаж ($Idir_{1,1}$) + Цінні папери в порт-

фелі банку до погашення ($Idir_{2-1}$) + Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії ($Idir_{3-1}$) + Інвестиційна нерухомість ($Idir_{5-1}$) + Основні засоби та нематеріальні активи ($Idir_{6-1}$) + Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття (A_{23})).

Характеризуючи співвідношення для визначення грошових потоків, потрібно зазначити, що знак « \leftarrow » означає обернену залежність – збільшення активу/зобов’язання зменшує чистий грошовий потік; « \rightarrow » означає пряму залежність – збільшення активу/зобов’язання збільшує чистий грошовий потік.

Для визначення структури елементів для «Звіту про рух грошових коштів» базою є статті «Звіту про фінансовий стан», «Звіту про прибутки і збитки».

У «Звіті про фінансовий стан» – активи та пасиви, що містяться у ньому, за своєю суттю для грошового потоку є джерелом або використанням грошових коштів. Збільшення обсягу статті, що є джерелом грошових коштів – збільшує грошовий потік; збільшення обсягу статті, що є використанням грошових коштів – зменшує грошовий потік на визначений обсяг. В результаті, ми маємо потік вилучень та ін’єкцій, що впливають на структуру грошових потоків банку, див. Таблиця 1:

Таблиця 1

Потоки вилучень та ін’єкцій для банку

Потоки ін’єкцій	Потоки вилучень
Зменшення в Активах	Збільшення в Активах
Збільшення в Зобов’язаннях	Зменшення в Зобов’язаннях
Збільшення в Капіталі	Зменшення в Капіталі

Всі статті, крім A_1 – Грошові кошти та їх еквіваленти, «Звіту про фінансовий стан», як зазначалося, діляться на три категорії за якими і групуються: операційна діяльність; інвестиційна діяльність; фінансова діяльність.

Під час визначення грошових потоків, користуються правилом: грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного періоду попереднього року, скориговані на зміну в грошових коштах протягом року дорівнюють грошовим коштам та їх еквівалентам на кінець звітного періоду поточного року:

$$A_1 + C = A_1', \quad (1)$$

де, A_1 – Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного періоду попереднього року; C – зміна в грошових коштах протягом року; A_1' – Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного періоду поточного року.

Щодо композиції видів діяльності банку, потрібно зазначити, що якість управління банком буде сприятливою тільки в тому разі, якщо матиме місце позитивний результат руху грошових коштів у зв'язку з операційною діяльністю банку, що значно перевищуватиме результат від інвестиційної та фінансової діяльності.

Для оцінки композиції грошових потоків від діяльності банку рекомендується використання наступної таблиці до визначення якості фінансового менеджменту банку, див. табл. 2.

Таблиця 2

Співвідношення грошових потоків і фінансової стійкості банку

Вид діяльності	Відмінна	Добра	Задовільна	Кризова
Фінансова	+	-/+	+/-	-/+
Інвестиційна	+	-/+	+/-	-/+
Операційна	+	+	+/-	-/+
Чистий грошовий потік	+	+	+	-/+

Визначимо потоки грошових коштів від трьох видів діяльності банку: операційної, інвестиційної та фінансової, див. Таблиця 3:

Визначимо якість фінансового менеджменту для банків на основі даних таблиці 3. Показник «Чистий грошовий потік» є сумою показників: Чисті грошові кошти, що отримані/(використані) від операційної діяльності; Чисті грошові кошти, що отримані/(використані) від інвестиційної діяльності; Чисті грошові кошти, що отримані/(використані) від фінансової діяльності. Див. табл. 4, якість фінансового менеджменту банків України:

Потрібно зазначити, що відповідна негативна динаміка фінансової стійкості банків, обумовлена негативною динамікою грошових потоків від операційної діяльності.

Грошові потоки банків України за 2016/2015 р.р. (у тис. грн.)

МФО	Назва банку	Чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від операційної діяльності	Чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від інвестиційної діяльності	Чисті грошові кошти, що отримані/ (використані) від фінансової діяльності
1	2	3	4	5
300012	ПАТ «Промінвестбанк»	-27 163 537,57	1 151 420,57	23 434 081,81
300023	ПАТ «Укрсоцбанк»	-7 555 023,95	-469 859,33	6 264 337,45
300119	ПАТ «Банк Альянс»	73 695,49	-25 583,35	8 890,96
300335	АТ «Райффайзен Банк Аваль»	-827 367,22	403 816,27	-2 163 596,40
300346	ПАТ «Альфа-Банк»	-134 239,10	3 423 939,20	-2 510 178,28
300465	АТ «Ощадбанк»	43 096 686,00	-25 602 719,86	-302 128,78
300506	«Перший інвестиційний банк»	129 811,64	-140 670,06	-6 698,14
300528	АТ «ОТП Банк»	2 205 427,13	-691 804,47	-761 144,79
300539	ПАТ «ІНГ Банк Україна»	1 941 524,92	-7 613,68	55 904,34
300584	ПАТ «Сітібанк»	3 127 115,42	-764 469,89	147 073,19
300614	ПАТ «Креді Агріколь Банк»	5 132 312,31	-705 011,74	183 937,28
300647	АБ «Кліринговий дім»	434 787,98	-928 941,48	-209 224,42
300658	АТ «Піреус Банк МБК»	142 013,13	-64 422,12	-30 032,18
305062	АКБ «Новий»	-1 143 194,24	269 775,55	7 974,63
305299	ПАТ КБ «Приватбанк»	-73 500 846,79	-64 788 120,73	131 215 452,32
305749	ПАТ «Банк Кредит Дніпро»	214 103,30	-2 014 460,45	-474 582,73
305880	ПАТ «КБ «Земельний Капітал»	17 818,97	-15 573,23	-2 385,16
306500	ПАТ «АБ «Радабанк»	100 771,04	-133 090,05	69 320,00
307123	ПАТ «Банк Восток»	580 060,21	-57 418,25	-11 183,39
307350	ПАТ «АКБ «Конкорд»	71 237,65	-83 340,76	1 355,68
307770	ПАТ «А – банк»	-622 055,08	-195 436,49	89 677,90
312248	ПАТ «Комінвестбанк»	-286,06	44 271,61	-3 005,73
313009	ПАТ «Мотор-Банк»	-175 833,22	241 794,19	-38 961,50
313582	АТ «МетаБанк»	74 442,40	8 673,34	-26 316,72
313849	АКБ «Індустріалбанк»	-207 729,43	75 765,60	-23 784,52
320371	ПАТ «Банк «Україн. Капітал»	-112 335,54	64 220,65	3 866,61
320478	АБ «Укргазбанк»	11 559 221,07	-10 000 233,94	-2 837 074,09
320627	ПАТ «Сбербанк»	-2 996 820,97	-305 382,09	4 267 074,13
320854	ПАТ «Діамантбанк»	-1 829 610,33	-149 152,48	15 887,83

Закінчення таблиці 3

1	2	3	4	5
320940	АТ «Альтбанк»	154 164,26	201 190,87	-4 607,17
320984	АТ «Прокредит банк»	547 969,57	-68 357,37	875 716,54
321712	АТ «Родовід Банк»	-120 188,35	144 732,30	6 457,53
321723	ПАТ «БТА Банк»	-123 153,12	84 155,05	6 022,23
321767	ПАТ «ВТБ Банк»	-3 913 891,79	1 538 531,46	3 705 613,13
322001	ПАТ «Універсал Банк»	-535 748,19	393 471,29	43 531,11
322302	ПАТ «Айбокс Банк»	181 012,96	-26 320,95	1 997,90
322313	АТ «Укрексімбанк»	-4 704 100,58	-4 397 113,60	12 793 443,74
322335	ПАТ АКБ «Аркада»	-427 476,80	479 675,96	136 659,77
322539	ПАТ «Юнекс Банк» м. Київ	-818,87	-465,00	197,96
322540	АТ «КІБ»	94 397,21	-100 078,69	16 890,62
322959	АБ «Експрес-Банк»	-130 999,31	21 470,24	-47 621,66
325213	ПАТ «ВіЕс Банк»	723 605,05	-142 232,69	16 862,20
325268	ПАТ АКБ «Львів»	140 897,46	-167 867,25	55 485,22
325365	ПАТ «Кредобанк»	1 375 113,59	-1 459 479,47	31 656,34
325990	ПАТ «Оксі Банк»	-39 866,77	-84 225,56	54 919,16
328168	ПАТ «Марфін Банк»	452 492,19	-349 851,96	-1 197,00
328209	Акціонерний банк «Південний»	339 427,80	679 371,30	-1 002 148,84
328685	ПАТ «Фінбанк»	35 220,04	706,50	-41 678,67
328760	АТ «Місто Банк»	-104 373,20	-5 029,10	45 053,21
331489	ПАТ «Полтава-банк»	303 064,17	-253 200,36	37 210,65

Джерело: розраховано на основі даних Національного банку України з використанням авторської методики зазначеної у дослідженні. Будь-які відмінності між даними офіційної звітності банків України обґрунтовані: визначеною методикою запропонованою автором; обліковою політикою окремого банку, щодо класифікації статей до операційної, фінансової, інвестиційної діяльності; змінами валютного курсу впродовж року; технічними відмінностями МСБО 7 та національних стандартів

Досліджуючи динаміку грошових потоків банків України, у тому числі дані Таблиця 3, можливо констатувати, що у банківському секторі переважають: негативні потоки від операційної діяльності, негативні потоки від інвестиційної діяльності і позитивні від фінансової діяльності банків, див. Таблиця 5:

Використовуючи Таблиця 2 можливо охарактеризувати фінансову стійкість всієї банківської системи як задовільну. Причини виникнення даної ситуації можливо зрозуміти дослідивши істотні зміни статей в потоках грошових коштів банків, що потребує додаткових досліджень.

**Якість фінансового менеджменту банків України
за 2015/2016 р.р. у розрізі банків**

МФО	Назва банку	Опер.	Інвест.	Фін.	Чистий грошовий потік (+/-)	Якість фінансового менеджменту
1	2	3	4	5	6	7
300012	ПАТ «Промінвестбанк»	О-	І+	F+	Е-	Кризова
300023	ПАТ «Укрсоцбанк»	О-	І-	F+	Е-	Кризова
300119	ПАТ «Банк Альянс»	О+	І-	F+	Е+	Добра
300335	АТ «Райффайзен Банк Аваль»	О-	І+	F-	Е-	Кризова
300346	ПАТ «Альфа-Банк»	О-	І+	F-	Е+	Задовільна
300465	АТ «Ощадбанк»	О+	І-	F-	Е+	Добра
300506	«Перший інвестиційний банк»	О+	І-	F-	Е-	Кризова
300528	АТ «ОТП Банк»	О+	І-	F-	Е+	Добра
300539	ПАТ «ІНГ Банк Україна»	О+	І-	F+	Е+	Добра
300584	ПАТ «Сітібанк»	О+	І-	F+	Е+	Добра
300614	ПАТ «Креді Агріколь Банк»	О+	І-	F+	Е+	Добра
300647	АБ «Кліринговий дім»	О+	І-	F-	Е-	Кризова
300658	АТ «Піреус Банк МБК»	О+	І-	F-	Е+	Добра
305062	АКБ «Новий»	О-	І+	F+	Е-	Кризова
305299	ПАТ КБ «Приватбанк»	О-	І-	F+	Е-	Кризова
305749	ПАТ «Банк Кредит Дніпро»	О+	І-	F-	Е-	Кризова
305880	ПАТ «КБ «Земельний Капітал»	О+	І-	F-	Е-	Кризова
306500	ПАТ «АБ «Радабанк»	О+	І-	F+	Е+	Добра
307123	ПАТ «Банк Восток»	О+	І-	F-	Е+	Добра
307350	ПАТ «АКБ «Конкорд»	О+	І-	F+	Е-	Кризова
307770	ПАТ «А – банк»	О-	І-	F+	Е-	Кризова
312248	ПАТ «Комінвестбанк»	О-	І+	F-	Е+	Задовільна
313009	ПАТ «Мотор-Банк»	О-	І+	F-	Е+	Задовільна
313582	АТ «МетаБанк»	О+	І+	F-	Е+	Добра
313849	АКБ «Індустріалбанк»	О-	І+	F-	Е-	Кризова
320371	ПАТ «Банк «Україн. Капітал»	О-	І+	F+	Е-	Кризова
320478	АБ «Укргазбанк»	О+	І-	F-	Е-	Кризова
320627	ПАТ «Сбербанк»	О-	І-	F+	Е+	Задовільна
320854	ПАТ «Діамантбанк»	О-	І-	F+	Е-	Кризова
320940	АТ «Альпбанк»	О+	І+	F-	Е+	Добра
320984	АТ «Прокредит банк»	О+	І-	F+	Е+	Добра
321712	АТ «Родовід Банк»	О-	І+	F+	Е+	Задовільна
321723	ПАТ «БТА Банк»	О-	І+	F+	Е-	Кризова

Закінчення таблиці 4

1	2	3	4	5	6	7
321767	ПАТ «ВТБ Банк»	O-	I+	F+	E+	Задовільна
322001	ПАТ «Універсал Банк»	O-	I+	F+	E-	Кризова
322302	ПАТ «Айбокс Банк»	O+	I-	F+	E+	Добра
322313	АТ «Укресімбанк»	O-	I-	F+	E+	Задовільна
322335	ПАТ АКБ «Аркада»	O-	I+	F+	E+	Задовільна
322539	ПАТ «Юнекс Банк» м. Київ	O-	I-	F+	E-	Кризова
322540	АТ «КІБ»	O+	I-	F+	E+	Добра
322959	АБ «Експрес-Банк»	O-	I+	F-	E-	Кризова
325213	ПАТ «ВіЕс Банк»	O+	I-	F+	E+	Добра
325268	ПАТ АКБ «Львів»	O+	I-	F+	E+	Добра
325365	ПАТ «Кредобанк»	O+	I-	F+	E-	Кризова
325990	ПАТ «Оксі Банк»	O-	I-	F+	E-	Кризова
328168	ПАТ «Марфін Банк»	O+	I-	F-	E+	Добра
328209	Акціонерний банк «Південний»	O+	I+	F-	E+	Добра
328685	ПАТ «Фінбанк»	O+	I+	F-	E-	Кризова
328760	АТ «Місто Банк»	O-	I-	F+	E-	Кризова
331489	ПАТ «Полтава-банк»	O+	I-	F+	E+	Добра

Таблиця 5

Композиція чистих грошових коштів від видів діяльності банківського сектору у 2015/2016 р.р. (у тис. грн.)

	Кошти, що отримані/ (використані) від операційної діяльності	Кошти, що отримані/ (використані) від інвестиційної діяльності	Кошти, що отримані/ (використані) від фінансової діяльності
Банк. сектор	-42 304 599,16	-110 127 888,45	174 279 095,52

Разом з тим, аналізуючи банківський сектор у 2015/2016 р.р., можливо констатувати факт того, що задовільний фінансовий стан банківської системи обумовлений високою часткою банків з кризовою фінансовою стійкістю. Загальна кількість банків з кризовою та задовільною фінансовою стійкістю перевищує частку банків з відмінною та доброю фінансовою стійкістю, див. Таблиця 6.

Як бачимо з проведеного дослідження, потрібно відзначити досить низьку кількість банків з високою фінансовою стійкістю, де грошові потоки за всіма видами діяльності банків мають позитивну динаміку.

Якість фінансового менеджменту банків України за 2015/2016 р.р.

	Кількість за полем Якість фінансового менеджменту				
	Відмінна	Добра	Задовільна	Кризова	Загальна сума
Банк. сектор	4	32	16	48	100
Загальна сума	4	32	16	48	100

3. Висновки

Потрібно зазначити, що методика визначення чистого грошового потоку банку, запропонована автором, може не співпадати з окремими показниками Звіту про рух грошових коштів, що подається конкретним банком, банками України:

а) через відповідний підхід до групування показників фінансової звітності банків України Національним банком України [5] і практичну неможливість обробки великої кількості оригінальних показників фінансової звітності банків України;

б) відмінності щодо практики класифікації видів діяльності банку за національними стандартами та міжнародною банківською практикою;

Підхід до побудови чистого грошового потоку, запропонований автором враховує вимоги та принципи МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів» [3], Постанови Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» № 373 від 24.10.2011, (Постанова № 373) [4].

Підводячи підсумок, метод аналізу грошового потоку підвищує ступінь зіставності звітності про результати діяльності різних банків, він запобігає впливу різних підходів до обліку однакових операцій та подій. Даний метод може бути використаний для проведення стрес-тестування, як банку так і, складової частини банківського сектору. Зазначена його особливість обумовлює його актуальність для оцінки фінансового стану банку.

Список літератури:

1. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» № 351 від 30.06.2016 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал

Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/paran33#n33> – Назва з екрану.

2. Постанова Правління Національного банку України «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України» № 460 від 06.08.2009 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09> – Назва з екрану.

3. МСБО 7 Звіт про рух грошових коштів від 30.06.2017 (переклад) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Міністерства фінансів України. – Режим доступу: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IAS%2007_ukr_2016.pdf – Назва з екрану.

4. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» № 373 від 24.10.2011 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11> – Назва з екрану.

5. Методика для розрахунку групування рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України (з 01.01.2018) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Національного банку України. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=65065527>. – Назва з екрану.

6. Показники банківської системи України (у розрізі банків) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Національного банку України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category.jsessionid=B1F0797988AE4A2A46E9505F572400E6?cat_id=74208

References:

1. Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy “Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymu bankivskymu operatsiiamy” # 351 vid 30.06.2016 (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine “On Approval of the Regulation on Determining the Size of Credit Risk by Bank of Ukraine for Active Banking Transactions” No. 351 dated June 30, 2014 (with amendments and supplements)] Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/paran33#n33> [in Ukrainian] (accessed 5 August 2018).

2. Nacional'nyj bank Ukrajinjy [National Bank of Ukraine] (2018) Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy “Pro skhvalennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo poriadku provedennia stres-testuvannia v bankakh Ukrainy” # 460 vid 06.08.2009 (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine “On Approval of Methodical Recommendations on the Procedure for Stress Testing in Banks of Ukraine” No. 460 dated 06.08.2009 (with amendments and supplements)] Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09> [in Ukrainian] (accessed 5 August 2018).

3. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine] (2018) MSBO 7 Zvit pro rukh hroshovykh koshtiv vid 30.06.2017 (pereklad) [IAS 7 Statement of Cash Flows dated June 30, 2017 (translation)] Retrieved from: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IAS%2007_ukr_2016.pdf [in Ukrainian] (accessed 5 August 2018).

4. Nacional'nyj bank Ukrajinjy [National Bank of Ukraine] (2018) Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy "Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok skladannia ta opryliudnennia finansovoi zvitnosti bankiv Ukrainy" # 373 vid 24.10.2011 (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine "On Approval of the Instruction on the Procedure for the Preparation and Publication of the Financial Statements of Banks of Ukraine" No. 373 dated October 24, 2011 (with amendments and supplements)] Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11> [in Ukrainian] (accessed 5 August 2018).

5. Nacional'nyj bank Ukrajinjy [National Bank of Ukraine] (2018) Metodyka dlia rozrakhunku hrupuvannia rakhunkiv Planu rakhunkiv bukhholderskoho obliku bankiv Ukrainy (z 01.01.2018) [Methodology of the accounts grouping of the Accounts Records of banks of Ukraine for calculating (from 01.01.2018)] Retrieved from: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=65065527> [in Ukrainian] (accessed 4 August 2018).

6. Nacional'nyj bank Ukrajinjy [National Bank of Ukraine] (2018) Pokaznyky bankivskoi systemy [Indicators of the banking system] Retrieved from: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category:jsessionId=B1F0797988AE4A2A46E9505F572400E6?cat_id=74208 [in Ukrainian] (accessed 04 August 2018).